

PRZEDPRZEWODNIK DO SPEKTAKLU

wrocławski
teatr lalek

PIEKŁO - NIEBO

tekst Maria Wojtyszko
reżyseria Jakub Krofta

premiera 4.12.2016 | wiek 7+

CZYM JEST PRZEDPRZEWODNIK DO SPEKTAKLU „PIEKŁO-NIEBO”?

Przedprzewodnik do spektaklu to informacje, z którymi warto zapoznać się przed wizytą w Teatrze. Dzięki przedprzewodnikowi dowiesz się więcej na temat przedstawienia, na które się wybierasz. Znajdziesz w nim informacje m.in. na temat:

- treści i źródeł powstania spektaklu „Piekło-niebo”
- estetyki, którą posługują się twórcy przedstawienia
- trudniejszych tematów
- intensywnych bodźców dźwiękowych i świetlnych
- dostępności przedstawienia dla widzów o szczególnych potrzebach

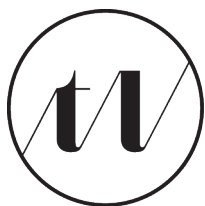
PO CO NAM PRZEDPRZEWODNIKI DO SPEKTAKLI?

Nowe spektakle Wrocławskiego Teatru Lalek dotyczą ważnych, a często trudnych tematów. Wykorzystują zróżnicowane środki artystyczne. Zdarza się, że po ich obejrzeniu dzieci i młodzież zadają opiekunom wiele pytań. Odbiór przedstawień wywołuje żywe emocje. Przedprzewodnik pozwala się na te pytania i emocje przygotować.

DLA KOGO JEST PRZEDPRZEWODNIK?

Dla wszystkich, którzy chcą dowiedzieć się czegoś więcej o przedstawieniu, w tym:

- rodziców i nauczycieli, którzy chcą być przygotowani na trudniejsze treści w przedstawieniach lub intensywne, mocno oddziałujące środki wyrazu,
- osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, neuro różnorodnych lub w kryzysach zdrowia psychicznego.

**wrocławski
teatr lalek**

SPIS TREŚCI

Przed wizytą w teatrze	4
Najważniejsze informacje o przedstawieniu „Piekło-niebo”	7
O czym jest spektakl „Piekło-niebo”?	8
Jaką estetyką posługują się twórcy przedstawienia?	11
Kto występuje w przedstawieniu?	14
Światła i dźwięki w spektaklu	18
Mapa dźwięków na osi czasu spektaklu	20
Mapa treści wrażliwych i bodźców sensorycznych w przedstawieniu.....	22
Czy przedstawienie jest dostępne dla widzów z niepełnosprawnościami?.....	27
Czy przedstawienie jest odpowiednie dla widzów neuroróżnorodnych?.....	29
W jaki sposób rodzic lub nauczyciel może wesprzeć widzów w odbiorze i rozumieniu spektaklu?.....	31
Słowniczek trudniejszych pojęć	34
Kontakt.....	36

PRZED WIZYTĄ W TEATRZE

Przedstawienie pod tytułem „Piekło-niebo” gramy na Dużej scenie Wrocławskiego Teatru Lalek. Wrocławski Teatr Lalek znajduje się w ścisłym centrum miasta, przy pl. Teatralnym 4. Możesz do nas dojechać komunikacją miejską. Najbliższe duże, płatne parkingi znajdują się w Renomie oraz w Narodowym Forum Muzyki. Jeśli nie czujesz się dobrze na zamkniętych, wielopozomowych parkingach, otwarte, płatne parkingi

znajdują się przy ul. Teatralnej i przy ul. Podwale. Jest tam jednak niewiele miejsc i możesz mieć trudność z pozostawieniem samochodu.

Do Teatru warto przybyć chwilę wcześniej. Będziesz mieć wtedy czas, by pozostawić kurtkę lub płaszcz w szatni i skorzystać z toalety. W budynku przywitają Cię pracownicy obsługi widowni. Pracownicy obsługi widowni są zwykle ubrani na czarno i mają żółte plakietki z logotypem Wrocławskiego Teatru Lalek. Sprawdzą Twój bilet, pokierują do szatni i na widownię oraz odpowiedzą na pytania. Gdy wejdiesz na salę

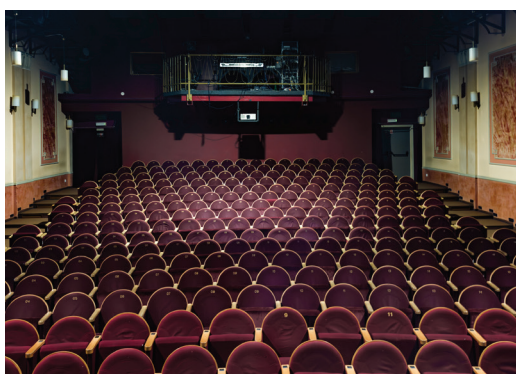
widowiskową, pomogą Ci w znalezieniu Twojego miejsca.

W hallu przy szatni znajduje się sklepik, w którym możesz kupić teatralne pamiątki. Są tam też dwa ekrany, na których wyświetlają się dynamiczne zwiastuny różnych spektakli. Podczas spektakli weekendowych przy Dużej scenie działa kawiarenka teatralna. Możesz w niej kupić coś do picia i słodką przekąskę. Kawiarenka jest niewielka, więc czasem będziesz musiał poczekać w kolejce.

Przed rozpoczęciem spektaklu w foyer (czyli hallu, który znajduje się przed wejściem do sali widowiskowej) może być tłoczno i głośno. Duża scena liczy 280 miejsc i wszyscy widzowie będą czekać na rozpoczęcie przedstawienia. Po przyjsciu do Teatru nie możesz od razu zająć miejsca w sali widowiskowej. W tym czasie aktorzy i obsługa przedstawienia sprawdzają, czy scena i widownia są idealnie przygotowane. Gdy wszystko jest dopięte na ostatni guzik, pracownicy obsługi widowni otwierają drzwi sali widowiskowej i zapraszają widzów do środka.

Na sali widowiskowej widzowie siedzą w wygodnych fotelach. Scena, na której znajduje się scenografia i grają aktorzy, mieści się na lekkim podwyższeniu. Widownia i scena to dwie oddzielne strefy. Widzowie pozostają na widowni, a aktorzy przeważnie grają na scenie. W dwóch krótkich scenach schodzą na widownię, nawiązując interakcje z odbiorcami. Chwilę przed rozpoczęciem spektaklu pracownicy obsługi widowni zamykają drzwi do sali. Na krótki moment gasną światła. Jeśli nie czujesz się dobrze w ciemności, powiedz o tym osobie, z którą jesteś. Możesz również wybrać miejsca bliżej wyjścia.

Pamiętaj, że teatr nie pokazuje historii wprost. Często posługuje się metaforą – to znaczy, że obrazy na scenie nie są dosłowne, ale mają dodatkowe sensory, wywołują różne skojarzenia. Czasem twórcy wymyślają teatralne czary. Dzięki temu możesz w teatrze zobaczyć rzeczy, które nie zdarzają się w prawdziwym świecie. Bo teatr to dobre miejsce dla Twojej wyobraźni.

Jeśli jesteś wrażliwy na głośne dźwięki, możesz skorzystać ze słuchawek wyciszających. Możesz przynieść swoje słuchawki lub bezpłatnie wypożyczyć słuchawki w Teatrze. Słuchawki nie wygłuszają całkowicie, ale pozwalają na obniżenie natężenia dźwięku o około 20 dB. Słuchawki, które posiadamy są przeznaczone dla dzieci w wieku 5-12 lat. Ich ilość jest ograniczona. Możesz je wypożyczyć w szatni.

Na sali widowiskowej nie można pić ani jeść. Możesz natomiast skorzystać ze swojego picia lub jedzenia w foyer przed rozpoczęciem i po zakończeniu przedstawienia.

Na sali widowiskowej nie można korzystać z telefonów komórkowych. Światło ekranu i dźwięki przeszkadzają innym widzom. Jeśli potrzebujesz skorzystać z telefonu, możesz to zrobić w foyer przed rozpoczęciem i po zakończeniu przedstawienia.

Możesz wyjść w trakcie przedstawienia, jeśli tego potrzebujesz. Jeśli zdarza Ci się czuć na przedstawieniach niekomfortowo i potrzebujesz chwili wytchnienia, warto zająć miejsce na brzegach rzędów. Dzięki temu opuścisz salę szybko i wygodnie oraz nie będziesz przeszkadzać innym widzom.

NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE O PRZEDSTAWIENIU „PIEKŁO-NIEBO”

Przedstawienie pod tytułem „Piekło-niebo” miało swoją premierę 4 grudnia 2016 r. Spektakl powstał na podstawie tekstu Marii Wojtyszko.

Reżyserem przedstawienia jest Jakub Krofta. Scenografię i kostiumy stworzyła Matylda Kotlińska, a asystentką scenografki była Agnieszka Zdonek. Muzykę skomponował Grzegorz Mazoń. Choreografką spektaklu jest Aneta Jankowska, projekcje przygotował Jakub Lech, a za reżyserię światła odpowiada Damian Pawella. Inspicjentką przedstawienia jest Małgorzata Mańko-Drozd.

W spektaklu występuje 14 aktorów: Krzysztof Grębski, Jolanta Góralczyk, Radosław Kasiukiewicz, Marek Koziarczyk, Agata Kucińska, Konrad Kujawski, Marta Kwiek, Patrycja Łacina-Miarka, Anna Makowska-Kowalczyk, Tomasz Maśląkowski, Grzegorz Mazoń, Sławomir Przepiórka, Edyta Skarżyńska, Piotr Starczak. Niektórzy aktorzy grają jedną rolę, inni wcielają się w kilka postaci.

Przedstawienie trwa 80 minut.

Przedstawienie pod tytułem „Piekło-niebo” polecamy widzom, którzy ukończyli 7 lat. To znaczy, że niektóre bodźce sensoryczne mogą być nieodpowiednie dla widzów młodszych. Młodzi widzowie mogą mieć również trudność w integracji emocjonalnej bardziej wymagających tematów. Jednocześnie przedstawienie doskonale odpowiada na potrzeby widzów starszych.

Jeśli Twoje dziecko jest szczególnie wrażliwe na niektóre treści lub bodźce sensoryczne, minimalna granica wieku może być wyższa.

O CZYM JEST SPEKTAKL „PIEKŁO-NIEBO”?

Jola, mama Tadzia, jest didżejką. Jako DJ Daje Radę gra koncerty w całej Polsce. Pod jej nieobecność siedmioletni Tadzio zostaje z Ciocią Renatą. Siostry bardzo różnią się od siebie. Jola jest wolnym duchem – niezależnym i przekornym. Jest czułą mamą, która bawi się i żartuje z synem. Renata jest jej przeciwieństwem: nieco spięta, ceni dyscyplinę i porządek. Pilnuje, by Tadzio wywiązywał się ze szkolnych obowiązków.

Pewnego dnia, gdy Jola wraca z koncertu w Szczecinie, wydarza się wypadek samochodowy. Jola umiera i trafia do nieba, a Tadzio zostaje z Ciocią Renatą. Jola nie godzi się jednak ze swoim losem. Negocjacjami i podstępem próbuje przekonać siły niebiańskie do powrotu na ziemię. Gdy, w ramach nauczki, trafia do piekła, wznieca bunt i nakłania jednego z diabłów do ucieczki. Tymczasem Tadzio zamyka się w szafie. Znajduje tam bezpieczną kryjówkę, by przeżyć stratę.

Zarówno Jola, jak i Tadzio, mają do pokonania swoją drogę. Jola wędruje przez piekło. Spotyka tam postaci, które pomagają jej lepiej poznać i zrozumieć samą siebie, pogodzić się z nieuchronnością śmierci. Metaforyczną podróż odbywa również Tadzio. Przechodzi długą drogę żałoby: od straty najbliższej osoby do momentu, w którym odzyskuje sprawczość i poczucie bezpieczeństwa.

odnajduje się w nowej sytuacji. Zarówno Jola, jak i Tadzio, nie są sami w swojej drodze. Joli towarzyszą istoty niebieskie i piekielne, które w światły sposób kierują jej losem. Tadziovi – mądrzy dorośli: Ciocia Renata i nowy wujek Roman Osmółka. Przy pomocy psychologa dają chłopcu czas i wsparcie.

„Piekło-niebo” to ciepły i zabawny spektakl o doświadczeniu straty i radzeniu sobie z tym, co nieuchronne. W łagodny i wspierający sposób prowadzi widza przez świat trudnych emocji.

Szczegółowy opis każdej sceny znajdziesz w rozdziale „Mapa treści wrażliwych i bodźców sensorycznych w przedstawieniu” na stronie **22**

Historię w spektaklu opowiada Tadzio. Choć nie pojawia się na scenie, niemal przez cały czas słyszymy jego głos. To on humorystycznie komentuje perypetie Joli w niebie i piekle – jakby próbował oswoić, wyobrazić sobie, co się stało z mamą po jej śmierci. Uporządkować sprawy, które wymykają się nazwaniu. O narracji Tadzia i sposobie przeżywania przez niego straty pisze Lidia Kurczaba – pedagogka, terapeutka integracji sensorycznej.

Kiedy Ciocia Renata mówi Tadziewi, że „mama jest z aniołkami, w niebie”, chłopiec reaguje nieadekwatnie – śmieje się. W jego oczach mama wcale nie pasuje do „aniołków”. Możliwe, że siedmioletni chłopiec w pierwszych chwilach nie zrozumiał, że jego mama nie żyje. Przekazana informacja mogła być dla niego poznawczo niespójna. Dzieci nie zawsze odnajdują się w metaforach o śmierci i odchodzeniu – choć ich intencją często jest ochrona. Dzieci potrzebują prawdy.

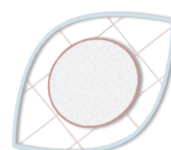
Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o tym, jak rozmawiać z dziećmi w różnym wieku o doświadczeniu straty bliskiej osoby, możesz sięgnąć po poradnik „Żałoba – poradnik dla rodziców i opiekunów” z serii „TUMBO pomaga” Fundacji Hospicyjnej. Poradnik w wersji elektronicznej jest dostępny bezpłatnie tu: tumbopomaga.pl/

Tadzio przeżywa stratę we własny sposób. Przeżywa ją po cichu – w szafie. Nie odpowiada na pocieszenia, nie podąża za podsuwanymi przez Ciocię zachętami. Ciasna, ciemna kryjówka jest dla niego przewidywalnym miejscem w trudnym czasie. Może tam pozostać bez presji, konieczności tłumaczenia się i konfrontacji ze światem – już bez mamy. Tadzio potrzebuje czasu na wyjście z szafy: na oswojenie się i gotowość. Jego żałoba nie podlega przyspieszeniu. Historia chłopca pokazuje, jak różne mogą być oblicza przeżywania żałoby przez dzieci.

Domknięcie spektaklu prowadzi do miejsca, w którym strata mamy przestaje być dla Tadzia jedynym doświadczeniem. Ból jest nadal obecny. Stopniowo pojawia się jednak możliwość pójścia naprzód. Zbiega się w czasie ze wydarzeniem, które sam Bóg określa jako cud – „taki cud zdarza się tylko raz”. Bóg wręcza mamie słuchawki, przez które Jola może rozmawiać z Taziem – jak przez telefon. Ta scena może budzić u widzów dezorientację i intensywne emocje. Rodzi dysonans, który przeczy temu, co wiemy o świecie. Może pojawić się równoległe uczucie ulgi, że bohaterowie mogą być blisko i smutek, że w rzeczywistości ich rozmowa nie jest możliwa. Wśród widzów, którzy doświadczyli straty, scena może uruchomić odniesienie do własnych przeżyć. Wywołać złość, która często jest reakcją na stratę. Pojawia się również wtedy, gdy coś jest dla nas bardzo ważne, a nie mamy na to wpływu – jako jedna z form ochrony przed bezradnością. Warto pozostawić przestrzeń na te emocje bez ich powstrzymywania i uspokajania.

Tadzio wyrasta na mądrego i dojrzałego mężczyznę. Choć bał się, że nigdy nie wyjdzie z szafy, udało mu się. Wyszedł z niej, bo potrafił znaleźć sposób, by w niej nie utknąć. Tym sposobem stała się muzyka, która spełnia funkcje samoregulacji emocjonalnej. Tadzio nie próbuje ignorować, wyciszać tęsknoty i bólu po stracie. Pozwala sobie na ich przeżywanie: przekuwa emocje na rytm, muzykę, które jest w stanie unieść. Znajduje sposób na życie razem z tym, co zostało utracone.

To mama przygotowała Tadzia na trudne doświadczenia w najlepszy możliwy sposób. Choć trudno jej pogodzić się z nieuchronnością śmierci i za wszelką cenę próbuje wrócić na ziemię, by zaopiekować się synem – zrobiła to już dużo wcześniej. Nie ma sposobu, by całkowicie przygotować siebie lub bliskich na stratę. Istnieje za to możliwość budowania relacji, tworzenia doświadczeń i wspomnień, okazywania uczuć. Te elementy wewnętrznego świata dziecka zostają z nim na najdłużej. Mogą stać się źródłem poczucia bezpieczeństwa również wtedy, gdy życie przynosi doświadczenie straty i nieuchronności pewnych zdarzeń.

JAKĄ ESTETYKĄ POSŁUGUJĄ SIĘ TWÓRCY PRZEDSTAWIENIA?

„Piekło-niebo” to przedstawienie, które rozgrywa się w placie żywym. To znaczy, że występują w nim aktorzy w kostiumach i charakteryzacji. Aktorzy wcielają się w różne postacie i tworzą je przy pomocy swojego głosu, mimiki, twarzy i całej sylwetki. Bogate, fantastyczne kostiumy pomagają wyobrazić sobie pochodzenie postaci, ich charakter lub zawód. Kostiumy są autorską wizją scenografki. Nie naśladują w sposób dosłowny wizerunków świętych i diabłów, które znamy z ikonografii. Są współczesne i mają przypisane jedynie niewielkie rekwizyty – atrybuty, które kojarzą się z postaciami biblijnymi (np. Matka Boska trzyma kwiat białej lilii, a św. Piotr – księgę).

Akcja spektaklu rozgrywa się w wielu miejscach: w piekle, niebie oraz na ziemi. Scenografia jest uniwersalna: na scenie obrotowej (czyli kolistym, ruchomym podeście, napędzanym mechanicznie) stoi ażurowa konstrukcja z metalowych filarów. Są wygięte niczym kolumny, zwieńczone gotyckim sklepieniem. Konstrukcja przywodzi na myśl kapliczkę. Obrót sceny oraz zmiana koloru światła sprawiają, że widz przenosi się wraz z bohaterami do piekła lub do nieba.

Niebo w spektaklu jest jasne, rozświetlone błękitnym i złotym światłem. Jego mieszkańcy noszą białe, lekkie stroje. Życie w niebie toczy się niespiesznie: scena obrotowa jest statyczna, postaci poruszają się powoli, spokojnie, a gdy mówią – nie podnoszą głosu. Muzyka nieba jest pogodna i harmonijna. Projektacja w tle nawiązuje do symbolu Oka Opatrzności – w ikonografii chrześcijańskiej znaku Boga Ojca, który widzi wszystko i zna ludzkie serca.

Piekło jest odwrotnością nieba. Światło jest przygaszone. Dominują odcienie szarości, czerwieni i zieleni, które tworzą dość ponury nastrój. Piekło jest bardziej zaludnione niż niebo: mieszkają w nim diabły i grzesznicy, a obrazu dopełniają różne efemeryczne istoty, wyświetlane na projekcji: duchy, kościotrupy, szczur. W piekle scena często się obraca, a jego rezydenci poruszają się gwałtownie. Mówią głośno, często

krzyczą i używają inwektyw. Muzyka jest niepokojąca i towarzyszą jej głośne, metaliczne dźwięki. Ta atmosfera może oddziaływać również na widzów: zwiększa pobudzenie czy napięcie emocjonalne. A nawet powodować uczucie przeciążenia.

Wizja świata spektaklu nie jest odzwierciedleniem teologii chrześcijańskiej, a jedynie w luźny sposób do niej nawiązuje, zapożycza niektóre postaci i wątki. Maria Wojtyško, autorka tekstu, czerpie inspiracje do obrazów piekła i nieba z wielu różnych źródeł:

Jednym z nich jest folklor, który w unikalny sposób łączy doktrynę chrześcijańską z elementami dawnych wierzeń słowiańskich. Z kultury ludowej pochodzi postać Osmółki – patrona wędrownych grajków i poetów. Według wierzeń był on figlarnym kusicielem. Nie podjudzał ludzi do wielkich zbrodni, lecz do psot, próżności i codziennych drobnych nieporozumień. Jego niebiańskim odpowiednikiem i pokrewną duszą jest anioł Sandalfon. W tradycji judaistycznej był on patronem muzyki i śpiewu oraz uzdrawiającej mocy dźwięków. W kulturze ludowej zakorzeniony jest również sam obraz piekła i nieba. W baśniach i legendach piekło i niebo to przestrzenie o bardzo konkretnym, ziemskim charakterze. Ziemskie są również stosunki pomiędzy ich mieszkańcami: Bóg i Matka Boska są przedstawieni w sposób, który może budzić skojarzenia z relacją małżeńską. Lucyfer i Bóg wchodzą w nieustanne konszachty, „współpracują” przy utrzymaniu porządku świata.

Innym źródłem inspiracji jest literatura klasyczna. W piekle Osmółka czyta „Boską komedię”, arcydzieło Dantego Alighieri – włoskiego poety i filozofa epoki renesansu. „Boską komedią” jest inspirowana także wizja piekła w przedstawieniu. Tak, jak u Dantego, jest ono podzielone na dziewięć kręgów. W każdym z nich, w odpowiednich sektorach, cierpią grzesznicy. Kary grzeszników opierają się na zasadzie *contrapasso* (czyli odpłacenia pięknym za nadobne): rodzaj męki symbolicznie odzwierciedla naturę popełnionego grzechu. Na poszczególnych poziomach grzeszników pilnują fantastyczne postacie: u Dantego to mityczne stwory, u Marii Wojtyško – diabły i diablance.

Uważny widz dostrzeże w spektaklu nawiązania do polskiego filmu z 1966 roku „Piekło i niebo” w reżyserii Stanisława Różewicza, według scenariusza Tadeusza Różewicza i Kornela Filipowicza. To komedia fantastyczna, której głównymi bohaterami są Piotruś i jego dziadek Ignacy. Obaj (wraz z innymi pasażerami) giną w wypadku autobusu. Trafiają pod sąd, który decyduje, kto trafi do piekła, a kto do nieba. W zaświatach panują ziemskie obyczaje: kwitnie biurokracja i wszechobecny bałagan. Piotruś i Dziadek zwiedzają piekło i niebo, ale ostatecznie, przez dziurę w niebie, wracają do swojego ziemskiego życia.

W sposobie opowiadania o piekle i niebie oraz o doświadczeniu straty bliskiej osoby spektakl posługuje się groteską. To kategoria artystyczna, która łączy w sobie sprzeczne i kontrastowe elementy – np. tragizm z komizmem, powagę z absurdem, albo realizm z fantastyką. Dzięki żartom widz może łatwiej pogodzić się ze śmiercią. Groteska zdejmuje z odbiorcy lęk czy poczucie przeciążenia tematem. Nie pozostawia go w poczuciu smutku i napięcia. Większość żartów w „Piekło-niebie” jest zrozumiała dla dorosłych widzów, ale dziecko jest uczestnikiem emocjonalnego oddziaływania spektaklu.

W spektaklu pojawia się scena „teatru w teatrze”. Jola, Osmółka i diabły wychodzą z piekła przez scenę Wrocławskiego Teatru Lalek. Trafiają w sam środek lalkowej opowieści o Lisku i Kaczuszcze. Aktorzy w kostiumach i charakterystyce stają się mimowolnymi widzami innych aktorów i ich historii. Motyw „teatru w teatrze” jest bardzo popularny w kulturze. Obnaża teatralną iluzję

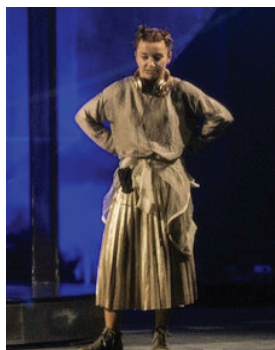
(nieprawdziwość lub fałsz świata przedstawionego), zachęca widzów do refleksji nad naturą sztuki oraz zaprasza do zastanowienia się nad własną rolą jako odbiorców. W „Piekło-niebie” ta scena może być swoistym manifestem – znakiem nowego teatru. Teatr przestaje być miejscem rozrywki, infantylnych „bajek” dla dzieci. Staje się przestrzenią rozmowy z młodym odbiorcą – jego językiem i bez tematów tabu.

Szczególnym bohaterem spektaklu jest muzyka. Z jednej strony ilustruje miejsca i emocje bohaterów. Z drugiej – jest tematem, zajęciem, które łączy Tadzia z rodziną. To także sposób przeżywania świata. Z perspektywy psychologii regulacja emocji polega na znalezieniu sposobu, który pomoże je unieść (zamiast wyciszać lub eliminować). Dzięki muzyce Tadzio odzyskał sprawczość i równowagę, mimo że nie przestał tęsknić za mamą.

Galerię zdjęć oraz filmowy zwiastun spektaklu znajdziesz na stronie www.teatrlalek.wroclaw.pl (przy opisie spektaklu).

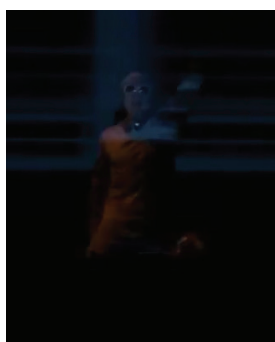
KTO WYSTĘPUJE W PRZEDSTAWIENIU „PIEKŁO-NIEBO”?

Jola

Jola jest didżejką. Występuje pod pseudonimem DJ Daje Radę, bo jest samodzielna i zaradna. Jest też mamą siedmioletniego Tadzia. Bardzo go kocha. Gdy wraca po koncercie do domu, ginie w wypadku samochodowym. Trafia do nieba, a potem do piekła. Powoduje tam spore zamieszanie: jest odważna, uparta i nie przestrzega zasad – robi wszystko, by wrócić na ziemię do swojego synka.

W roli Joli występuje Agata Kucińska.

Tadzio

Tadzio ma 7 lat. Jego mama ginie w wypadku, a chłopiec trafia pod opiekę ciotki Renaty. Chłopiec chowa się w szafie i potrzebuje dużo czasu, by przeżyć stratę i wrócić do równowagi oraz nowego życia. Ale udaje mu się to. Odnajduje szczęście i spokój. Dorosły Tadzio, tak, jak jego mama, zostaje didżejem.

Małemu Tadziovi głosu użycza Anna Makowska-Kowalczyk.

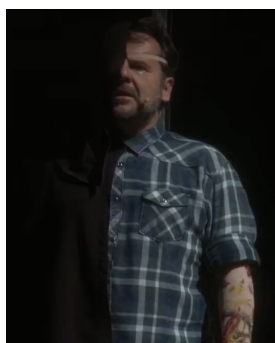
W roli dorosłego Tadzia występuje Piotr Starczak.

Ciotka Renata

Ciotka Renata jest siostrą Joli. Bardzo się od niej różni. Jest powściągliwa – nie lubi okazywać emocji. Jest za to świetną organizatorką, wyróżnia ją dyscyplina i konsekwencja – zawsze pilnuje, by Tadzio odrobił lekcje. Pod wpływem spotkania z pewnym pisarzem książek dla dzieci Renata się zmienia: pozwala sobie na więcej swobody i spontaniczności.

W roli Ciotki Renaty występuje Edyta Skarzyńska.

Dziadek

Dziadek jest ojcem Joli i Renaty oraz dziadkiem Tadzia. Za życia był muzykiem – grał w zespole rockowym. Po śmierci trafił do piekła i stał się tylko połową człowieka. Gdy Dziadek spotyka Jolę, odzyskuje swoją dawną postać. Nie na długo. Podczas ucieczki z piekła Sandalfon zmienia go w świnkę morską. Świnka o imieniu Dziadek trafia do Tadzia i staje się jego nieodłącznym towarzyszem.

W roli Dziadka występuje Krzysztof Grębski.

Pan Bóg

Pan Bóg mieszka w niebie. Spędza tam beztrosko czas: żartuje, gra w Scrabble, praktykuje jogę i zażywa przyjemnych kąpiel. Nie lubi, gdy ktoś zakłóca jego spokój. Potrafi czynić cuda i jest bardzo mądry. Daje Joli czas na pogodzenie się z nieuchronnością śmierci oraz sprawiedliwie i mądrze kieruje dalszymi losami wszystkich postaci.

W roli Pana Boga występuje Tomasz Maśląkowski.

Matka Boska

Matka Boska również mieszka w niebie. Jest delikatna i czuła. Troszczy się o losy ziemian. Nie zna boskiego planu i bardzo się martwi się o Jolę i Tadzia. Namawia Boga, by wydobył Jolę z piekła, a chłopcu dał znak, że nad nim czuwa. To z jej inspiracji Bóg dokonuje cudu i Tadzio może porozmawiać z mamą.

W roli Matki Boskiej występuje Anna Makowska-Kowalczyk.

Święty Piotr

Święty Piotr jest strażnikiem bram nieba. Wita ludzi, którzy tam przybywają. Święty Piotr jest łagodny i dobrotliwy. Nie lubi, gdy ktoś burzy niebiański spokój i sprzeciwia się boskim planom. Wtedy łatwo wpada w panikę. Wolne chwile lubi spędzać z innymi niebianami. Dobrze się z nimi bawi, choć nie zawsze rozumie niebiańskie poczucie humoru.

W roli Świętego Piotra występuje Radosław Kasiukiewicz.

Sandalfon

Sandalfon kiedyś był człowiekiem, ale teraz jest archaniołem i mieszka w niebie. Jest patronem muzyków: kompozytorów, piosenkarzy, didżejów. Bóg zsyła go do piekła, by zaopiekował się Jolą. Sandalfon niechętnie wyrusza w podróż. Kiedy jednak trafia do piekła, swoim sprytem i mądrością pomaga Joli się stamtąd wydostać.

W roli Sandalfona występuje Sławomir Przepiórka.

Lucyfer

Lucyfer jest szefem wszystkich diabłów. Wszystko jest na jego głowie – Lucyfer nie ufa swoim podwładnym, uważa ich za półgłówków. Często krzyczy i obraża inne diabły. Być może dlatego jest ciągle zdenerwowany i ma tiki. Gdy Lucyfer czuje się bezradny wobec ucieczki Joli, zwraca się o pomoc do Boga.

W roli Lucyfera występuje Grzegorz Mazoń.

Belzebub

Belzebub jest jednym z diabłów. Nie grzeszy mądrością ani ogładą. Mówi powoli, jakby z trudem dobierał słowa. Łatwo go okpić i wytrącić z równowagi. Często krzyczy i stosuje przemoc. Ma mocno umięśnioną sylwetkę. Lucyfer traktuje go jak żołnierza piekielnego porządku, który bezmyślnie wykonuje wszystkie rozkazy.

W roli Belzebuba występuje Konrad Kujawski.

Osmółka

Osmółka jest diabłem, patronem wędrownych grajków i poetów. Nie pasuje do innych diabłów. Lubi czytać książki, a w przyszłości sam chciałby zostać pisarzem. Sprawia wrażenie trochę niezdarnego. W rzeczywistości Osmółka jest mądry i odważny. Pomaga Joli wydostać się z piekła. Bóg nagradza go za to ziemskim życiem pisarza.

W roli Osmółki występuje Marek Koziarczyk.

Diablica Mania

Diablica Mania jest nadopiekuńcza matką Osmótki. Dręczy grzeszników dodatkami jedzenia i przymusem noszenia ciepłych ubrań. Jest skupiona na sobie. Używa przerysowanych gestów i wielkich słów, by zwrócić na siebie uwagę otoczenia. Stosuje manipulację i, nieświadomie, krzywdzi swojego syna. W końcu jednak akceptuje jego decyzję. Gdy zostaje sama w piekle, bardzo za nim tęskni.

W roli Diablicy Mani występuje Jolanta Góralczyk.

Potępieńcy

Potępieńcy to grzesznicy, którzy po śmierci trafili do piekła. Zostali ukarani za różne przewinienia. Jedni byli za życia okropnymi marudami. Po śmierci jęczą operowym tonem. Inni byli niedobrymi rodzicami. Gdy umarli, trafili w nadopiekuńcze ręce Diablicy Mani.

W rolach Marud występują Krzysztof Grębski, Marta Kwiek i Piotr Starczak.

W rolach Grzeszników występują Radosław Kasiukiewicz, Marta Kwiek i Piotr Starczak.

Aktorzy

Aktorzy występują we Wrocławskim Teatrze Lalek. Grają tu lalkową bajkę dla dzieci o Lisku i Kaczuszcze. Wieść niesie, że są okropnymi plotkarzami. Kiedy teatralna scena okazuje się wrotami piekieł, są nieco przestraszeni. Jednak bronią swojego miejsca i aktorskiego fachu nawet przed Lucyferem.

W rolach Aktorów występują Radosław Kasiukiewicz i Marta Kwiek.

ŚWIATŁA I DŹWIĘKI W SPEKTAKLU

światła

W spektaklu światła budują różne światy. Czynią to zarówno zmianą koloru i natężenia, jak i wydobywaniem z ciemności określonych miejsc na scenie. Niebo jest oświetlone ciepłym światłem, które daje wrażenie wszechogarniającej jasności. W piekle panuje półmrok, który buduje atmosferę ponurości. Świat Tadzia znajduje się na proscenium (czyli na przedniej części sceny, wysuniętej przed kurtynę). Gdy akcja przenosi się do mieszania, oświetlony jest tylko przód sceny, a reszta przestrzeni tonie w ciemności.

W przedstawieniu światła zmieniają się płynnie: nie ma gwałtownych zmian kolorów ani natężenia. Przejściom pomiędzy scenami towarzyszy półmrok lub krótkie momenty całkowitej ciemności (tzw. balckouty).

dym sceniczny

W przedstawieniu jest wykorzystywany dym sceniczny. Jest on obecny niemal przez cały czas trwania spektaklu w postaci lekkiej mgiełki na horyzoncie. Twórcy unikają mocnego lub gwałtownego zadymienia. Dzięki obecności dymu światło jest delikatniejsze i bardziej rozmyte.

projekcje

Projekcje pełnią ważną rolę w spektaklu. Współtworzą obrazy piekła i nieba. Nadają nadprzyrodzonym światom aury baśniowości, ale również pewnej nieuchwytności, ulotności. Światło projekcji tworzy efemeryczne postaci (np. rezydentów piekła: duchy, kościotrupy, szczury) i przedmioty (np. boskie Scrabble). Potęguje nastrój tajemnicy, gdy wyświetla się w formie zagadkowych map wszechświata lub skomplikowanych matematycznych obliczeń.

- 🗨️ w pierwszej oraz ostatniej scenie spektaklu, podczas koncertu techno, wyświetlają się dynamiczne, migające, czarno-białe, geometryczne obrazy. Mogą być niebezpieczne dla niektórych osób z epilepsją światłoczułą i powodować dyskomfort dla odbiorców szczególnie wrażliwych na bodźce wzrokowe.

dźwięki

Muzyka tworzy pejzaże dźwiękowe różnych miejsc. Piekło jest głośnie, a jego metaliczny dźwięk przywodzi na myśl pobrzękiwanie łańcuchami. Muzyka nieba jest łagodna i harmonijna. Dźwięki ilustrują zjawiska (np. grom, rzucony przez Boga, odgłosy wyładowań elektrycznych podczas bójki sił nadprzyrodzonych) oraz stany i emocje (np. bicie serca po rozmowie Joli z Tadzkiem).

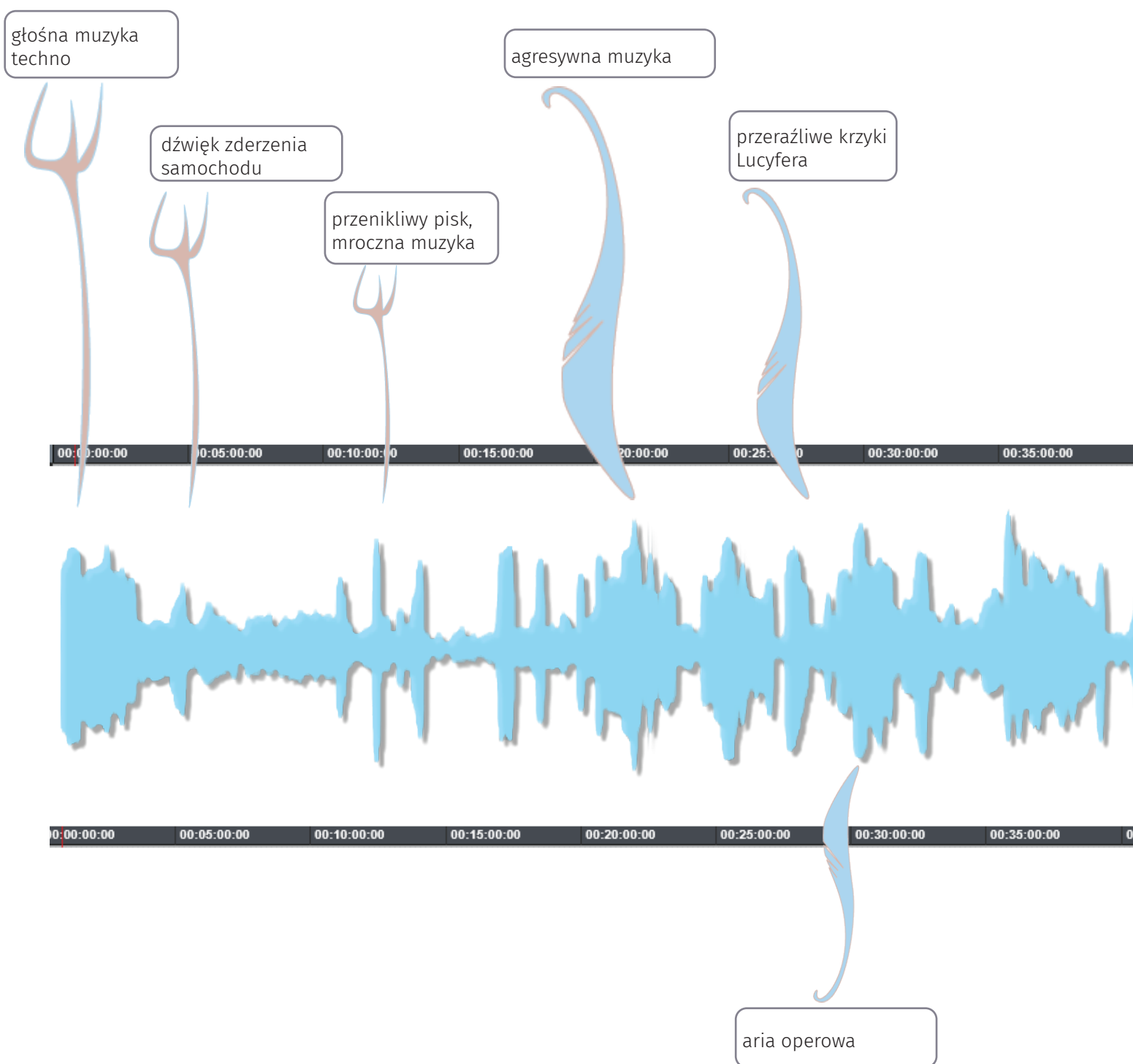
Część wypowiedzi postaci pada z offu. Podczas przedstawienia ani razu nie widzimy małego Tadzka – aktorka wypowiada kwestie bohatera z kulis.

Cały spektakl jest stosunkowo głośny: tak pod względem muzyki, jak i podniesionych głosów postaci. Natężenie dźwięku utrzymuje się jednak na podobnym poziomie.

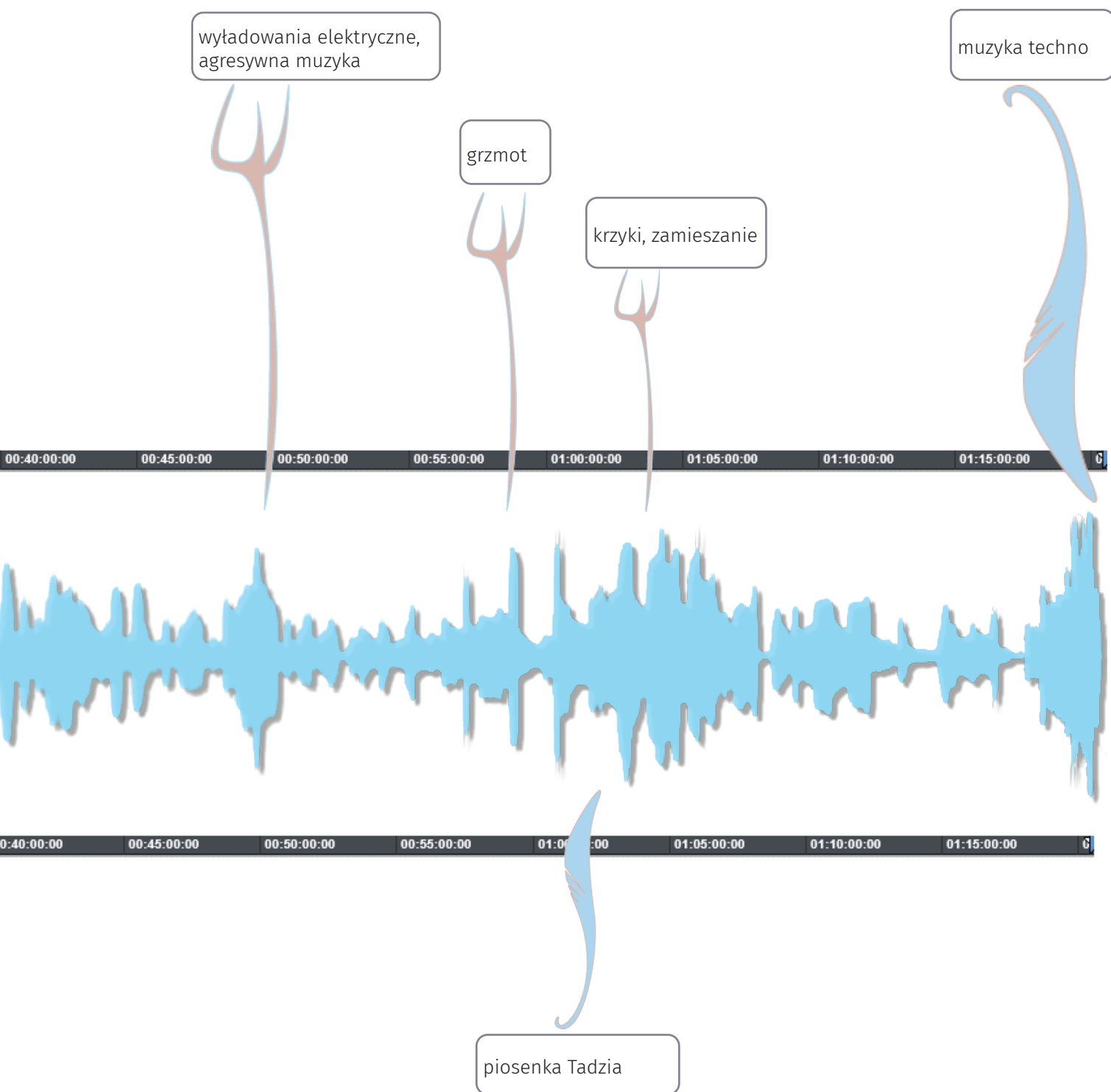
- 🔊 w pierwszej oraz ostatniej scenie pojawia się szczególnie głośna muzyka techno. Dźwięk powoli narasta, a po około minucie osiąga kulminację.

Szczegółową mapę dźwiękową znajdziesz na następnej stronie.

Szczegółowy opis trudniejszych bodźców znajdziesz w rozdziale „Mapa treści wrażliwych i bodźców sensorycznych w przedstawieniu” na stronie 22

MAPA DŹWIĘKÓW NA OSI CZASU SPEKTAKLU

MAPA TREŚCI WRAŻLIWYCH I BODŹCÓW SENSORYCZNYCH W PRZEDSTAWIENIU

UWAGA! W tym rozdziale opisujemy po kolei każdą scenę spektaklu. Jeśli nie chcesz znać szczegółów przed obejrzeniem przedstawienia, przejdź do strony **27**.

treści wrażliwe	fabuła	bodźce sensoryczne
gwałtowna śmierć bliskiej osoby w wypadku samochodowym. Scena wypadku jest grana w półmroku i zilustrowana dźwiękiem.	Prolog [0:00-05:40] Jola, mama Tadzia i znana didżejka, wraca z koncertu. Rozmawiają z Tadzkiem przez telefon. Snują marzenia o tym, jak będzie wyglądało ich życie, gdy będą bogaci i mama nie będzie musiała już wyjeżdżać. Dużo się śmieją i wygłupiają. Nagle wydarza się wypadek.	ok. 1. minuty gong od ok. 1. minuty narasta głośna muzyka techno, by osiągnąć punkt kulminacyjny w 2. minucie ok. 1-2. minuty dynamiczne, czarno-białe, szybko migające projekcje – mogą być niebezpieczne dla niektórych osób z epilepsją światłoczułą i męczące dla osób wrażliwych na bodźce wzrokowe ok. 5. minuty głośny dźwięk wypadku samochodowego, ciemność
żartobliwe pytanie o doświadczenie leczenia psychiatrycznego – dla niektórych osób w kryzysie zdrowia psychicznego może być niestosowane lub stygmatyzujące	scena I W niebie z aniołkami [05:40-13:20] U bram nieba Jolę wita św. Piotr i aniołowie. Ale Jola nie chce umierać. Kłóci się ze św. Piotrem. Uważa, że świat jest urządzony niesprawiedliwie. Bóg posyła Jolę do miejsca, w którym lepiej zrozumie prawa, jakie rządzą światem.	
diabły posługują się w rozmowie łagodnymi inwektywami, które odzwierciedlają ich brak ogłady	scena II Każdy ma takie piekło, na jakie zasłużył [13:20-20:40] Jola trafia do piekła. Spotyka w nim diabła Osmótkę. Podstępem próbuje go nakłonić, by wypuścić ją na ziemię. Rozmowę przerywa pojawienie się Belzebuba. Bezebub każe Osmótkę za rozmowę z Jolą. Osmółka i Jola zwodzą Belzebuba i rzucają się do ucieczki.	ok. 14. minuty głośny, metaliczny dźwięk piekła ok. 14 minuty półmrok: sylwetki aktorów są ledwie zarysowane, ale rozpoznawalne ok. 17-21. minuty krzyki, pogłos ok. 21. minuty głośna muzyka techno
diabły posługują się w rozmowie łagodnymi inwektywami, które odzwierciedlają ich brak ogłady	scena III Lucyfer [20:40-22:50] Zdezorientowanego Belzebuba zauważa Lucyfer – najważniejszy z diabłów. W niewybrednych słowach strofuje podwładnego. Belzebub opowiada o ucieczce Joli i Osmółki. Lucyfer zarządza pościg.	na początku i na końcu sceny głośna muzyka techno w trakcie całej sceny głośne krzyki Lucyfera

treści wrażliwe	fabuła	bodźce sensoryczne
relacja Boga i Matki Boskiej może budzić skojarzenie z relacją małżeńską, rodzinną – scena może wywoływać kontrowersje Lucyfer posługuje się w rozmowie łagodnymi inwektywami – zostaje za nie skarcony przez Boga	scena IV Tymczasem w niebie [22:50-29:20] ...Bóg, Matka Boska, św. Piotr i aniołowie grają w Scrabble. Bóg korzysta z przywileju wszechwiedzy i wymyśla najbardziej nieprawdopodobne słowa. Zabawę niebian przerywa Lucyfer – żąda od Boga pomocy w odnalezieniu Joli i Osmółki. Bóg zsyła do piekła anioła Sandalfona.	ok. 26. minuty krzyk Lucyfera ok. 28. minuty krzyk Lucyfera, który wiję się w nienaturalnych pozach – jak w konwulsjach ok. 29. minuty krzyk Boga
żartobliwie potraktowany temat marudzenia – może u niektórych dzieci budzić dosłowne skojarzenie, że zwracanie uwagi na swoje emocje i potrzeby zasługuje na karę	scena V Piekło fatalistów [29:20-32:40] Jola i Osmółka uciekają przez piekło. Spotykają marudy, które o swojej męce śpiewają operowymi głosami. Jola próbuje wzniecić bunt wśród potępieńców. Nakłania ich do konstruktywnego działania. Osmółka ją powstrzymuje.	ok. 30. minuty półmrok: ledwie widoczny zarys scenografii i sylwetek postaci
silna tęsknota za utraconą bliską osobą, która uwidacznia się w poszukiwaniu przez bohatera bezpiecznego schronienia	scena VI Chłopiec w szafie [32:40-33:50] Tymczasem Tazio schował się w szafie i nie chce z niej wyjść. Bardzo tęskni za mamą. Ciotka Renata próbuje różnych sposobów, by nakłonić go do opuszczenia kryjówki. Bez skutku.	ok. 34. minuty przez scenę przejeżdża szafa – wygląda, jakby sama się poruszała ok. 34. minuty ciemność
	scena VII Którędy na ziemię? [33:50-35:50] Jola i Osmółka błądzą po piekle. Szukają drogi do wyjścia. Jola denerwuje się – za wszelką cenę chce się wydostać z piekła. Osmółka nie chce iść skrótem. Mieszka tam ktoś, kogo diabeł bardzo się boi.	w trakcie całej sceny półmrok: ledwie widoczny zarys scenografii i sylwetek postaci
Lucyfer posługuje się w rozmowie łagodnymi inwektywami – zostaje za nie skarcony przez Sandalfona	scena VIII Śledztwo [35:50-37:50] Lucyfer, Belzebub i Sandalfon obmyślają plan odnalezienia Joli. Ciągłe się kłóć. Sandalfon uważa, że diabły nie są zbyt rozgarnięte. W końcu ruszają w pościg.	ok. 38. minuty półmrok: ledwie widoczny zarys scenografii i sylwetek postaci
postać histronicznej matki, która posuwa się do manipulacji i upokarzania, by zwrócić na siebie uwagę	scena IX Mania [37:50-45:10] Diablica Mania pilnuje grzeszników. Mimo sprzeciwu karmi ich serniczkiem i dba o ciepłe ubrania. Jola i Osmółka próbują przemknąć niepostrzeżenie, ale Mania ich zauważa. Wszelkimi sposobami nakłania syna, by został przy niej. Jola pomaga diabłu wyrwać się z rąk matki.	ok. 38. minuty półmrok: ledwie widoczny zarys scenografii i sylwetek postaci

treści wrażliwe	fabuła	bodźce sensoryczne
silna tęsknota za utraconą bliską osobą, która uwidacznia się w poszukiwaniu przez bohatera bezpiecznego schronienia	scena X Czy ja nie jestem trochę nadopiekuńcza? [45:10-47:30] – zastanawia się Jola. Tadzio jest już duży i na pewno poradzi sobie bez niej. Tymczasem chłopiec wciąż siedzi w szafie. Ciocia Renata wie, że potrzebuje czasu, by poradzić sobie ze stratą mamy.	ok. 47. minuty przez scenę przejeżdża szafa – wygląda, jakby sama się poruszała
	scena XI Chcę go tylko zobaczyć [47:30-48:40] Jola wspomina diabolicę Manię. Zastanawia się, czy w piekle nie ma jej ojca. Upiera się, by z nim porozmawiać. Osmótko prowadzi ją do sektora, gdzie cierpią grzesznicy, którzy nigdy nie poznali swoich dzieci.	
	scena XII Zdrada [48:40-49:50] Mania wzywa na pomoc Lucyfera. Opowiada o ucieczce Joli i Osmótki. Lucyfer kłóci się z Sandalfonem. Dochodzi do rękoczynów.	w trakcie całej sceny krzyki ok. 50. minuty bójka: głośne dźwięki wyładowań elektrycznych, gromy; głośna muzyka techno
postać ojca, który porzucił swoją rodzinę – scena może budzić silne emocje	scena XIII Dziadek [49:50-55:00] Jola spotyka się ze swoim ojcem. Dziadek jest tylko połową człowieka, ponieważ nigdy nie poznał swojej córki. Dzielą się wspomnieniami. Jola dowiaduje się, że Dziadek był w młodości muzykiem. Razem grają na gitarze.	w trakcie całej sceny półmrok ok. 55. minuty krótki moment całkowitej ciemności
relacja Boga i Matki Boskiej może budzić skojarzenie z relacją małżeńską, rodzinną – scena może wywoływać kontrowersje	scena XIV Poważna rozmowa [55:00-57:20] Tymczasem w niebie Matka Boska ma pretensje do Boga o zesłanie Joli do piekła. Martwi się o DJ-kę i jej synka. Wątpi w pomoc Sandalfona. Nakłania Boga, by dał Tadziovi jakiś znak. Bóg zsyła na ziemię świetlistego motylka.	ok. 55. minuty krótki moment całkowitej ciemności ok. 58. minuty grzmot, przestraszony krzyk Marii

treści wrażliwe	fabuła	bodźce sensoryczne
silna tęsknota za utraconą bliską osobą, która uwidacznia się w poszukiwaniu przez bohatera bezpiecznego schronienia	scena XV Motylek [57:20-58:30] Na drzwiach szafy Tadzia przysiada świetlisty motylek. Chłopiec śpiewa o nim piosenkę przy akompaniamencie gitary Dziadka. Piosence przysłuchuje się Ciotka Renata oraz mieszkańcy nieba i piekła.	w trakcie całej sceny przejeżdża szafa – wygląda, jakby sama się poruszała
	scena XVI Chociaż po śmierci się do czegoś przydam [58:30-1:00:50] Dziadek odzyskuje drugą połowę ciała. Jola i Osmółka wyruszają w dalszą drogę. Dziadek powstrzymuje pogon diabłów. Sandalfon chroni Dziadka przez zemstą złych mocy i zamienia go w świnkę morską.	
	scena XVII Autor widmo [1:00:50-1:01:40] Ciotka Renata przynosi Tadziewi książkę „O chłopcu, który siedział w szafie” z dedykacją autora – Romana Osmółki. Tadzio jest zaskoczony i rozbawiony. A ciotka chyba bardzo polubiła się z tym Osmółką.	w trakcie całej sceny przejeżdża szafa – wygląda, jakby sama się poruszała
	scena XVIII Wyjście z piekła [1:01:40-1:03:20] Jola i Osmółka uciekają z piekła po wysokiej drabinie. Potępieńcy postanowili przestać jęczeć i dołączają. Diabły depczą uciekinierom po piętach.	ok. 63. minuty półmrok ok. 63-64. minuty krzyki, zamieszanie
	scena XIX Lisek i Kaczuszka [1:03:20-1:10:00] Tymczasem we Wrocławskim Teatrze Lalek trwa przedstawienie o Lisku i Kaczuszce. Nagle zapadnia się otwiera i wychodzą z niej Jola, Osmółka i Potępieńcy, a za nimi diabły. Aktorzy są zdezorientowani. Diabły porywają uciekinierów. Jola prosi dzieci na widownię, by przekazały Tadziewi wiadomość. Zrozpaczony Osmółka wzywa na pomoc Boga.	ok. 64. minuty gong ok. 66. minuty półmrok ok. 67-70. minuty krzyki, zamieszanie ok. 68. minuty Osmółka i Jola biegną przez widownię ok. 69. minuty interakcja: Jola zwraca się do widzów. Zadaje ogólne pytania, nieadresowane do konkretnej osoby.

**treści
wrażliwe**

fabuła

**bodźce
sensoryczne**

scena XX Deus ex machina

[1:10:00-1:13:20]

Drzwi na widownię otwierają się i wchodzi Bóg z niebiańską świtą. Jest już zmęczony zamieszaniem. Zaprowadza porządek: ratuje świnkę morską, a Osmótkę zamienia w człowieka. Czyni też prawdziwy cud.

ok. 70. minuty od strony widowni, prawą stroną wchodzi Bóg z orszakiem: wita się z niektórymi widzami przez podanie ręki lub położenie dłoni na głowie

ok. 72-74. minuty postaci mówią jedna przez drugą: krzyki, zamieszanie

realistyczna rozmowa z osobą zmarłą

Mimo zapowiedzi, że rozmowa jest unikalnym cudem, scena może budzić dezorientację i niezgodę. Scena może powodować silne wzruszenia

scena XXI Słuchawki

[1:13:20-1:16:30]

Bóg wyciąga z kieszeni telefon, podłącza słuchawki Joli. W słuchawkach rozbrzmiewa głos Tadzia. Rozmawiają. Wspólnie postanawiają, że mama pójdzie do nieba, a Tadzio zostanie z Ciocią Renatą, wujkiem Romanem Osmótką i świnką morską o dziwnym imieniu Dziadek.

scena XXII A mój to nigdy nie zadzwoni

[1:16:30-1:18:50]

Rozmowie Joli i Tadzia przysłuchują się diaboliczna Mania oraz Marka Boska. Dwie matki z nostalgią wspominają, że ich synowie nigdy nie dzwonią.

od ok. 78. minuty narastająca muzyka techno

Epilog

[1:18:50-1:20:20]

Tadzio dorasta i, tak jak mama, zostaje didżejem. Wspomina czas, gdy po jej śmierci siedział w szafie. Docenia nową rodzinę, ale nie zapomina o mamie. Gdy chce być bliżej niej, zakłada słuchawki i włącza muzykę.

w trakcie całej sceny głośna muzyka techno; dynamiczne, czarno-białe, szybko migające projekcje – mogą być niebezpieczne dla niektórych osób z epilepsją światłoczułą i męczące dla osób wrażliwych na bodźce wzrokowe

CZY PRZEDSTAWIENIE JEST DOSTĘPNE DLA WIDZÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI?

Przedstawienie jest dostępne dla widzów o szczególnych potrzebach:

a) osób z trudnościami w obszarze poruszania się:

Duża scena, na której prezentowany jest spektakl „Piekło-niebo”, jest dostępna dla osób z trudnościami w obszarze poruszania się. Widzowie mogą skorzystać z windy w asyście pracownika obsługi widowni. Winda dojeżdża na poziom widowni Dużej sceny. Miejsca na widowni można zająć bez konieczności pokonywania schodów. Liczba miejsc dla osób poruszających się na wózku jest ograniczona, warto więc zgłosić ten fakt podczas rezerwacji biletów.

b) osób z trudnościami w obszarze widzenia:

Spektakl ma opracowaną audiodeskrypcję, z której można skorzystać podczas prezentacji przedstawienia. Autorką audiodeskrypcji jest Katarzyna Krajewska. Spektakle z audiodeskrypcją są oznaczone w repertuarze skrótem AD. Grupy zorganizowane mogą również zamówić audiodeskrypcję w wybranym terminie prezentacji – możesz zgłosić taką potrzebę z wyprzedzeniem specjalistce ds. dostępności.

W wybranych terminach widzom z trudnościami w obszarze widzenia proponujemy touch-tour – oprowadzanie dotykowe z audiodeskrypcją na żywo. Touch-tour pozwala poznać przestrzeń, spektaklu „Piekło-niebo”. Chęć udziału w oprowadzaniu możesz zgłosić z wyprzedzeniem specjalistce ds. dostępności.

Osobom słabowidzącym polecamy miejsca w pierwszych rzędach – tak, aby mogły lepiej dostrzec szczegóły inscenizacji. Możesz zgłosić taką potrzebę podczas rezerwacji biletów.

c) osób z trudnościami w obszarze słyszenia:

Spektakl jest tłumaczony na Polski Język Migowy. Przedstawienia tłumaczone na Polski Język Migowy są oznaczone w repertuarze skrótem PJM. Grupy zorganizowane mogą również zamówić tłumaczenie w wybranym terminie prezentacji (w miarę dostępności tłumacza PJM). Możesz zgłosić taką potrzebę z wyprzedzeniem specjalistce ds. dostępności.

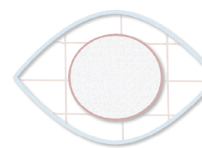
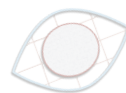
Osobom z niepełnosprawnością słuchu rekomendujemy miejsca w środkowych rzędach, na podwyższeniu – tak, aby mogły objąć wzrokiem zarówno scenę, jak i tłumacza PJM. Możesz zgłosić taką potrzebę podczas rezerwacji biletów.

Na tym etapie produkcji przedstawienie nie jest opatrzone napisami. Na Dużej scenie nie ma również możliwości skorzystania z pętli indukcyjnej.

d) osoby z trudnościami w obszarze rozumienia:

Przedstawienie jest dostępne dla widzów z niepełnosprawnością intelektualną. Spektakl operuje teatralną metaforą, która jest zrozumiała dla widzów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym. W spektaklu akcja dzieje się w kilku miejscach (na ziemi, w niebie i w piekle), a postaci podróżują między światami. Aktorzy wcielają się w role postaci o nacechowaniu religijnym – mieszkańców nieba i piekła (Bóg, Matka Boska, św. Piotr, Lucyfer, etc.) Dla niektórych odbiorców z trudnościami w obszarze rozumienia może to być wyzwaniem.

Widzowie o szczególnych potrzebach mogą skorzystać z asysty w dotarciu do budynku Teatru z taksówki lub najbliższych przystanków komunikacji miejskiej. Potrzebę asysty możesz zgłosić z wyprzedzeniem specjalistce ds. dostępności.

CZY PRZEDSTAWIENIE JEST ODPOWIEDNIE DLA WIDZÓW NEURORÓŻNORODNYCH?

„Piekło-niebo” to spektakl, który opowiada o śmierci bliskiej osoby i o radzeniu sobie z doświadczeniem straty. Jego fabułę wyznacza tragiczne zdarzenie. Narracja jest prowadzona przez Tadzia – bohatera, który fizycznie nie pojawia się na scenie, i z jego perspektywy. Przedstawienie obfituje w trudne i bardzo intensywne emocje, a jego bohaterowie doświadczają wielu napięć. Te z kolei znajdują wyraz w zachowaniach, które dla niektórych widzów mogą być wyzwaniem odbiorczym: Tadzio śmieje się na wieść o śmierci mamy, Jola bywa opryskliwa, chłodna, czasem agresywna, a diaboliczna Mania ujawnia oblicze cynicznej manipularki. Jednocześnie sytuacje pełne napięcia często są rozładowywane przez żart lub niespodziewany zwrot akcji.

Pośmiertne losy bohaterki prowadzą ją do świata, którego nie da się doświadczyć w sposób empiryczny. Jola spotyka mieszkańców nieba: Boga, Matkę Boską, św. Piotra oraz aniołów. Część nich trudno opisać przy użyciu ziemskich kategorii wieku czy płci. Gdy Jola trafia do piekła na jej drodze stają diabły, grzesznicy i duchy, które pojawiają się jako świetlne projekcje. W spektaklu obraz nieba i piekła jest autorską wizją twórców. W swobodny sposób nawiązuje do ikonografii, przeczy wizji zaświatów znanej z teologii chrześcijańskiej. Szczególnym wyzwaniem może być scena cudu – rozmowy telefonicznej zmarłej mamy ze swoim synkiem. Kwestionuje to, co wiemy o rzeczywistości i może wywołać skrajne emocje: od poczucia ulgi, do smutku i złości.

Przedstawienie jest bardzo dynamiczne. Historia toczy się symultanicznie w niebie, piekle i na ziemi. Czasem sceny sprawiają wrażenie zawieszonych: akcja nagle przenosi się w inne miejsce, a potem wraca do momentu, w którym została przerwana. Scena ucieczki z piekła zostaje pokazana z dwóch perspektyw: najpierw widz ogląda ją z dołu, z samego dna piekła, by po chwili jej powtórzenie zobaczyć z perspektywy wyjścia przez scenę teatru. Trudniejszym poznawczo momentem może być również motyw teatru w teatrze. Zastąpienie kurtyny w środku spektaklu i bajka o Lisku i Kaczuszcze pozornie „nie pasują” do opowieści. Nadążenie za zmianą miejsc akcji może być wyzwaniem. Spektakl wymaga dużego skupienia. Niektóre sceny nie zostawiają pauz na domknięcie, co może wywołać u widzów zmęczenie, czasem frustrację.

Akcja przedstawienia rozgrywa się głównie na scenie, ale w niektórych momentach aktorzy schodzą na widownię. Jola i Osmółka uciekają przed diabłami. Zbiegają na widownię teatru i próbują otworzyć drzwi, które Lucyfer zamyka swoją mocą. Przeniesienie pełnej napięcia sceny na widownię w sposób dosłowny może budzić niepokój i napięcie. Niektórym odbiorcom może sprawiać trudność rozeznanie, czy zagrożenie jest realne, czy fikcyjne – nawet, jeśli mają świadomość, że są w teatrze, oglądają spektakl. W innej scenie Bóg ze swoim orszakiem wchodzi od strony widzów (prawą stroną), witają się z nimi gestem lub dotknięciem ręki. Te momenty mogą być wyzwaniem ze względu na pojawienie się równolegle kilku intensywnych bodźców: ruchu, światła, zmiany kierunku. Trudno o wybór, w którą stronę kierować uwagę. Sytuacja może budzić napięcie, a u widzów neuroróżnorodnych, którzy czują się bezpiecznie przy jednym / stabilnym źródle bodźców, wywoływać frustrację lub wycofanie. Jednocześnie możliwość zmiany pozycji (przekręcenie się, odwrócenie) może dać przestrzeń na uporządkowanie informacji, przetworzenie nadmiaru stymulacji. Ułatwi dalszy odbiór spektaklu.

Przedstawienie obfituje w bodźce sensoryczne. Miejsca akcji zmieniają się często i dynamicznie, a ich obrazy są powiązane z silnymi bodźcami. Niebo jest spokojne, jasne i harmonijne. W piekle panuje półmrok, a nad sceną unosi się dym. Czasem sylwetki postaci są ledwie widoczne – przywodzą na myśl duchy. Postaci cechuje napięcie, poruszają się szybko, często krzyczą lub podnoszą głos. Dźwięki są ostre, metaliczne. Atmosfera piekła może oddziaływać na widzów: zwiększać pobudzenie czy napięcie emocjonalne, a nawet powodować uczucie przeciążenia. Szczególnym wyzwaniem mogą być dwie sceny: otwarcie oraz finał spektaklu. W pierwszej koncert gra Jola, w drugiej – dorosły Tadzio. W obu scenach dominuje głośna muzyka techno, która narasta, by około 2. minuty osiągnąć punkt kulminacyjny. Towarzyszą jej szybko migające, geometryczne, czarno-białe projekcje.

Liczne sceny spektaklu mogą wywołać silne wzruszenia. Cierpienie ojca, który porzucił swoje dziecko i jego spotkanie z Jolą, przynoszą przebaczenie i próbę naprawienia win. Moment rozmowy telefonicznej mamy z synem i pogodzenie się Joli z nieuchronnością śmierci mogą wywoływać ukojenie, ale również intensywny smutek.

Bodźce sensoryczne oraz treści wrażliwe szczegółowo omawiamy w rozdziałach „Światła i dźwięki spektaklu” na stronie 18 oraz „Mapa treści wrażliwych i bodźców sensorycznych w przedstawieniu” na stronie 22

W JAKI SPOSÓB RODZIC LUB NAUCZYCIEL MOŻE WESPRZEĆ WIDZÓW W ODBIORZE I ROZUMIENIU SPEKTAKLU?

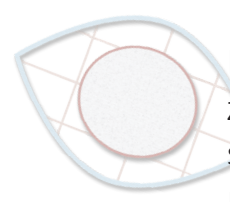
(oprac. Lidia Kurczaba – pedagożka, terapeutka integracji sensorycznej)

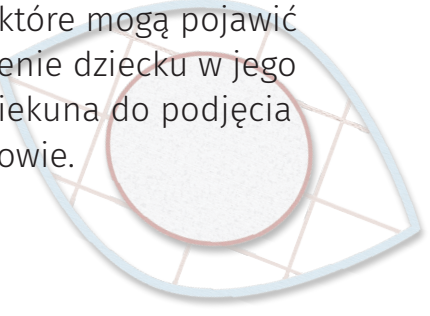
„Piekło-niebo” w reżyserii Jakub Krofty jest spektaklem, który porusza temat straty bliskiej osoby. Może się okazać precedensowym momentem dla dziecka i opiekuna w kontekście rozmów, wyobrażeń i myślenia o śmierci. Dlatego warto zadbać o dobrą, bezpieczną atmosferę do przeżywania tego doświadczenia we waszym tempie, gdy dziecko będzie gotowe.

Warto, by nauczyciele, którzy zabierają klasy na przedstawienie, przekazali rodzicom informację o tematyce spektaklu. Rekomendujemy również przesłanie linku do przewodnika.

- dobrym pomysłem jest dopytanie rodziców / opiekunów, czy w życiu dziecka nie wydarzyła się ostatnio śmierć bliskiej osoby oraz czy wspomnienie tej osoby wywołuje silne emocje. To pozwoli nauczycielowi otoczyć dziecko większą uwagą.
- rodzice / opiekunowie powinni być gotowi, że dziecko po powrocie ze szkoły może zachowywać się inaczej niż zwykle – echa spektaklu mogą wybrzmiewać dopiero po powrocie do domu i utrzymywać się przez jakiś czas.
- przed spektaklem można zapewnić dziecko, że później będzie mogło zapytać o wszystko, co jest dla niego niezrozumiałe, trudne lub ciekawe; będzie mogło podzielić się przeżyciami i refleksjami.

Przedprzewodnik może okazać się pomocnym narzędziem, ponieważ pozwoli opiekunom przygotować się na tematy rozmów, które mogą pojawić się po spektaklu. Umożliwi to spokojniejsze towarzyszenie dziecku w jego pytaniach i emocjach. Wesprze gotowość rodzica / opiekuna do podjęcia tematu i budowania poczucia bezpieczeństwa w rozmowie.

Przeżywanie spektaklu może objawić się u dzieci wycofaniem i milczeniem, ciekawością i konkretnymi pytaniami, śmiechem lub smutkiem. Wszystkie te reakcje są prawidłowe, każde dziecko może na swój sposób przeżywać i okazywać emocje.

U widzów, którzy doświadczyli straty, spektakl może przywołać wspomnienie o osobie, która odeszła. Czasem pamięć o zmarłym bliskim pojawia się w nieoczekiwanych momentach. Świadczy o tym, że ta osoba była i wciąż jest dla nas ważna. Przykład Tadzia może być pomocny w znalezieniu własnego sposobu na pamięć o relacji z kimś, kogo już nie ma.

Jeśli dziecko nie przejawia widocznych reakcji – to również cenna informacja. Warto wesprzeć je zdaniem, które otwiera, lecz nie narzuca odpowiedzi czy rozmowy (np. „gdybyś kiedykolwiek chciał/-a porozmawiać o historii Tadzia i jego mamy będę tutaj – mogę Cię po prostu uważnie wysłuchać. Jeśli tego chcesz, mogę nic Ci nie odpowiadać. Możesz również porozmawiać z inną osobą, przy której czujesz się bezpiecznie – to w porządku”).

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o tym, jak rozmawiać z dziećmi o doświadczeniu straty bliskiej osoby, możesz sięgnąć po poradnik „Żałoba – poradnik dla rodziców i opiekunów” z serii „TUMBO pomaga” Fundacji Hospicyjnej. Link do poradnika znajdziesz na stronie [9](#)

„Piekło-niebo” to również znakomity przyczynek do rozmów z dzieckiem na wiele innych tematów. W tym rozdziale proponujemy kilka obszarów pytań. W rozmowie nie muszą paść wszystkie – przeciwnie: warto dokonać wyboru. Nie trzeba również oczekiwać odpowiedzi. Rozmowa wokół spektaklu nie musi prowadzić do podsumowań i wniosków. Brak odpowiedzi jest również ważną informacją dla rodziców / nauczyciela, a samo zadanie pytania o uczucia i refleksje jest dla dziecka ważnym sygnałem, że są one dla nas ważne.

Pytania wokół spektaklu i jego bohaterów:

- 👁 jak myślisz, dlaczego Tadzio schował się do szafy?
- 👁 dlaczego ludzie czasem żartują w sytuacji, która jest dla nich poważna lub trudna?
- 👁 jak zmieniała się postać Tadzia? W jaki sposób chłopiec radził sobie, gdy jego mamy nie było już obok?
- 👁 który bohater był Ci najbliższy? Dlaczego właśnie ten?
- 👁 dlaczego mama Tadzia tak bardzo chciała wrócić na ziemię?
- 👁 jacy – w Twoim odczuciu – byli mieszkańcy nieba? A co sądzisz o diabłach?
- 👁 dlaczego Bóg nie przywrócił mamy Tadzia do życia, a pozwolił jej porozmawiać z synkiem przez telefon?

Pytania wokół doświadczeń i emocji dzieci:

- 👁 w jaki sposób można przeżywać smutek? Czy można być smutnym i nie płakać?
- 👁 co Ci pomaga, gdy bardzo za kimś tęsknisz?
- 👁 jakie znasz sposoby mówienia o emocjach? Czy można to zrobić inaczej niż słowami?
- 👁 dlaczego ludzie czasem marudzą lub narzekają?
- 👁 czy rozmawiasz czasem z kimś „w myślach”?
- 👁 jak w Twoim wyobrażeniu wygląda piekło i niebo?
- 👁 czy w jakiejś scenie Twoje ciało reagowało mocniej, np. wstrzymałeś/-aś oddech lub oddychałeś/-aś szybciej? A może czułeś/-aś napięcie, chęć poruszenia się, zakrycia uszu?

SŁOWNICZEK TRUDNIEJSZYCH POJĘĆ

AUDIODESKRYPCJA – słowny opis warstwy plastycznej spektaklu, dostępny dla osób z trudnościami w obszarze widzenia. W repertuarach i na stronie internetowej audiodeskrypcja jest określona skrótem AD. Podczas przedstawienia osoby, które potrzebują audiodeskrypcji, odsłuchują ją na specjalnych odbiornikach ze słuchawkami. Lektor opisuje jak wygląda scenografia, kostiumy oraz działania aktorów. Audiodeskrypcja nie przeszkadza osobom, które nie korzystają z tego udogodnienia – nie słyszą jej. Podczas warsztatów prowadzimy audiodeskrypcję na żywo – prowadzący opisują na głos wygląd osób, przedmiotów i działań.

DOSTĘPNOŚĆ – możliwość skorzystania z różnych miejsc i wydarzeń bez ograniczeń. Dostępność obejmuje obszary widzenia, słyszenia, poruszania się, rozumienia i czucia. Dzięki odpowiednio zaplanowanym wydarzeniom oraz wykorzystanym technologiom i udogodnieniom w spektaklach, warsztatach i oprowadzaniach mogą wziąć udział m.in. osoby z niepełnosprawnościami, neuroróżnorodne, seniorzy, rodzice małych dzieci i wiele innych grup. Nie tworzymy osobnych wydarzeń, ale dbamy o to, byśmy mogli wspólnie doświadczać teatru.

NAPISY DO SPEKTAKLI – są to napisy w języku polskim, które wyświetlamy podczas wybranych wydarzeń. Napisy służą głównie osobom g/Głuchym i słabosłyszącym. Nie wszystkie osoby z niepełnosprawnością słuchu znają Polski Język Migowy i to właśnie napisy pomagają im w poznaniu treści wydarzenia. Podczas spektaklu napisy są wyświetlane na ekranach, umieszczonych z boku sceny. Ekran nie zastępuje obrazu, ani nie przeszkadza w odbiorze. Na ekranach, poza kwestiami postaci, autor napisów wyświetla również opisy najważniejszych dźwięków w spektaklu lub rodzaj muzyki, która towarzyszy scenie.

NEURORÓŻNORODNOŚĆ – określenie na różne funkcjonowanie ludzkich mózgów w takich obszarach, jak uczenie się, kontakty społeczne, skupienie uwagi, przeżywanie i okazywanie emocji, i wielu innych. Może obejmować osoby w spektrum autyzmu, spektrum ADHD, wysoko wrażliwe, w kryzysach zdrowia psychicznego. Neuroróżnorodność odchodzi od wcześniejszych koncepcji zaburzeń rozwojowych lub czynników środowiskowych. Zwraca uwagę na naturalne różnice między ludźmi oraz empatię i komunikację, dzięki którym możemy razem funkcjonować.

POLSKI JĘZYK MIGOWY – język, którym posługują się osoby g/Głuche. Jest to system znaków – gestów, które odpowiadają słowom i zwrotom w języku polskim. Dodatkowo w Polskim Języku Migowym istnieją znaki, które odpowiadają pojedynczym literom alfabetu i cyfrom. Polski Język Migowy ma swoją własną gramatykę, różną od gramatyki języka polskiego. Gdy w repertuarze lub na stronie internetowej zobaczysz skrót PJM to znaczy, że podczas spektaklu lub warsztatu będzie obecny tłumacz Polskiego Języka Migowego. Tłumacz będzie tłumaczyć wydarzenie lub pomoże w komunikacji z osobami g/Głuchymi.

TEKST OBJAŚNIAJĄCY – dodatkowy tekst, który towarzyszy spektaklowi. Wspiera osoby z trudnościami w obszarze rozumienia w interpretacji metafor teatralnych, rozumieniu trudniejszych słów lub podążaniu za fabułą – w przypadku retrospekcji lub wielu wątków. Podczas spektakli teatralnych osoby, które potrzebują tekstu objaśniającego, odsłuchują go na specjalnych odbiornikach ze słuchawkami. Lektor podpowiada znaczenie słów, obrazów i sytuacji, łączy wydarzenia i jest przewodnikiem po świecie przedstawienia. Tekst objaśniający nie przeszkadza osobom, które nie korzystają z tego udogodnienia – nie słyszą go.

KONTAKT

Jeśli chcesz kupić bilet na przedstawienie „Piekło-niebo”, możesz skontaktować się z pracownikami Biura Organizacji Widowni:

nr telefonu: 71 335 49 11 lub 71 335 49 12 lub 71 335 49 49

e-mail: widownia@teatrlalek.wroclaw.pl

Pracownicy Biura Organizacji widowni pomogą Ci wybrać odpowiednie miejsce oraz kupić bilet. Pracownicy Biura Organizacji Widowni pracują od poniedziałku do piątku w godz. 7.30-15.30.

Jeśli potrzebujesz informacji o dostępności przedstawienia dla osób ze szczególnymi potrzebami, tłumaczenia PJM lub asysty, możesz skontaktować się z Martą Kurowską, specjalistką ds. dostępności i edukacji:

nr telefonu: 71 335 49 09 lub 504 54 74 26 (tylko sms)

e-mail: marta.kurowska@teatrlalek.wroclaw.pl

Specjalistka do spraw dostępności i edukacji pracuje od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-16.00 oraz podczas wybranych dostępnych wydarzeń.

Tekst: Marta Kurowska

Autor plakatu: Joanna Solarewicz

Projekt graficzny: Robert Maniak

Zdjęcia: Karol Krukowski, Robert Maniak

Konsultacja: Lidia Kurczaba

Przedprzewodnik do spektaklu „Piekło-niebo” powstał w ramach zadania „Teatr wrażliwy. Poprawa dostępności oferty i wydarzeń Wrocławskiego Teatru Lalek”.

Środki na realizację zadania pochodzą z projektu „Projektowanie Uniwersalne Kultury – dostępność w instytucjach kultury” prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury w ramach działania 3.3 „Systemowa poprawa dostępności”, priorytetu III „Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami” Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

